

# SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemana velja:

Za celo leto predplačan 15 gl., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gl., za jeden mesec 1 gl. 40 kr.

V administraciji prejemana velja:

Za celo leto 12 gl., za pol leta 6 gl., za četrt leta 3 gl., za jeden mesec 1 gl.  
V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gl. 20 kr. vsč na leto.  
Posamne številke po 7 kr.

Naročnino in oznanila (inserta) vsprejema upravnništvo in ekspedicija v „Katol. Tiskarni“ Kopitarjeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma ne vsprejemajo.

Vredništvo je v Semeniških ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvenredne nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Vredništva telefon-štev. 74.

Štev. 146.

V Ljubljani, v sredo 28. junija 1899.

Letnik XXVII.

## Vabilo na naročbo.

S 1. julijem pričinja, se nova naročba, na katero uljudno vabimo p. n. občinstvo.

### „SLOVENEK“

velja za ljubljanske naročnike v administraciji:

Vse leto 12 gl. | Četrt leta . 3 gl.  
Pol leta 6 „ | Jeden mesec 1 „

Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. na mesec.

Po pošti velja predplačan:

Vse leto . 15 gl. | Četrt leta 4 gl. — kr.  
Pol leta . 8 „ | Jeden mesec 1 „ 40 „

Upravnništvo „Slovenca“.

## Kardinal dr. J. Missia.

»Vi ste bili pripravljani na konklave, a evo vam konzistorij,« tako je dejal papež Leon XIII. smejoč se v razgovoru s kardinali, ko je otvoril zadnji konzistorij, pri katerem je po dolgem presledku imenoval najmanj novih kardinalov.

Mej temi izvoljenimi je tudi slovenski naš rojak knez in nadškof goriški, bivši mnogoletni škof ljubljanski dr. Jakob Missia.

Izredne lastnosti uma in srca, njegov plemeniti kristalno-čisti značaj, njegova iskrena pobožnost in razsežna učenost, vse to je dvignilo sina kmeta svetokriških ljutomerskih goric na predlično mesto kardinala, čegar dostojanstvo je tako izredno veliko v cerkvi in v državi.

V cerkvi so kardinali najbližji in najvplivnejši svetovalci papeževi in ob smrti papeževi so poklicani, da volijo cerkvi novega poglavarja. V državi so kardinali zaupniki svojih vladarjev ter

posredujejo vzlasti težavnejše posle mej papežem in vladarjem.

Mi se radujemo temu imenovanju in danes, ko cesar sam dasi bolehen vsprejme novega kardinala v izredni avdijenciji, da mu v znamenje svoje posebne naklonjenosti osebno čestita na novem dostojanstvu, drznemo se tudi izreči mu naše skromne, a tem iskrenejše čestitke, prepričani, da se nam v tem pridružijo vsi verni Slovenci, vzlasti še bivajoči na Kranjskem, kjer je novi kardinal toliko delal in trpel v blagor katoliškega slovenskega naroda; vsi, ki poznajo kardinala dr. Missia apostolsko življenje in delovanje.

Kardinal Missia je kardinal krone; cesar ga je predlagal papežu, naj ga imenuje za kardinala. Papež Leon XIII. pa je, kakor poroča »L'Univers« iz Rima, avstrijskemu poslaniku pri Vatikanu, grofu Reverteri, dejal, kako zelo ga je razveselila cesarjeva želja, naj imenuje za kardinala goriškega kneza in nadškofa, o katerem mu je znano, kako je vsikdar odločno zastopal in branil prava svete cerkve, ter je s svojim modrim nastopanjem v mnogem ublaževal razmere med cerkvi in državo.

Po zaupanju cesarja in papeža je dr. Missia poklican v zbor kardinalov, odlikovan je s tem z izredno častjo, katere pa je popolno vreden, ker je gotovo, da bo tudi v tem dostojanstvu vršil svoje dolžnosti v blagor cerkve z isto vnemo, odločnostjo in modrostjo, kakor je to storil na vseh svojih dosedanjih mestih.

Previdnosti božji se moramo zahvaliti na tem imenovanju, ker uprav v sedanjih razmerah naše države potrebuje cerkev takih zastopnikov, kakor je dr. Missia. Posebe povdarjamo veliko važnost, da živi novi kardinal na jugu naše države ter da dobro na vse strani pozna dejanske razmere v teh pokrajinah v državnem, cerkvenem in narodnem oziru, kar je tembolj važno, kolikor večkrat

moramo opazovati, kako je jug naše države višjim, vplivnim državnim krogom avstrijskim kakor neznana deveta dežela.

Naše Primorje ima uprav sedaj v narodnem in cerkvenem pogledu jako usodno dobo; mi smo prepričani, da bo novi kardinal, kakor dosedaj branil pravico na vse strani in proti vsakomur.

In ker Slovani na jugu ničesar drugčega ne zahtevamo, zato je gotovo, da tudi v prihodnje pr njem najdemo prijatelja in zagovornika. — V dobi, ko so naši liberalci najbrezozirnejše napadali kneza in škofa dr. Missia, dejal je on: »Zavest imam, da, kaderkoli sem javno nastopal, ne le da nisem nič škodoval, marveč da sem, kolikor sem mogel, koristil svojemu narodu.« — Tak je bil vsikdar dr. Missia in tak ostane tudi kot kardinal.

Neomajno in neomejeno je zato naše zaupanje, katero s hvaležnostjo in vdanostjo gojimo za novega kardinala vsi verni Slovenci, ki zanj nimamo druge želje, nego da Njega eminencija kardinal dr. Jakob Missia preživi po milosti božji v novem časti — a tudi odgovornosti polnem dostojanstvu telesno in duševno krepak še:

Mnoga, mnoga leta!

## Srednja stranka.

Prišla je za časnikarje »saison morte«, ona suhoparna in dolgočasna letna doba, ko si državniki in merodajni politiki večinoma hladne razburjene živce po prijetnih kopališčih in letoviščih. Toda časnikar je priklenjen na svojo mizo ter obsojen, da polni vedno lačne predale svojega lista ter čitateljem polaga na mizo duševne zabave. Kaj čuda, ako ti čuvaji javnega mnjenja v zadregi svoji razpaljeni domišljiji puščajo prosti vzlet in polnijo prostore z raznimi sanjami. In samo sanje političnega diletanta ali lačnega lizuna so v razne

mali s premislekom, dasi so bili pridni in neizbirčni. — Najnižje in najtežje posle so opravljali po navadi samotarji iz podrtine. Kar pa so zaslužili, potrošili so doma. Denarje so izdali redno in kmalu Zupinu, ki jih je zalagal z žganjem, slabim in ponarejenim, in z živili. Za sukno in platno pa so ostajali večinoma dolžni. Zupin je molčal, ker je bil priseljenec in bi ga odpodili . . . Preskrbeti pa jim je moral, kar so hoteli. — Če je vzdihnil in potožil, skomignili so z rameni in odšli. Bili so to revni a jaki ljudje.

Kadar je kdo njihovih umrl, bili so tihi in pobiti. Obhajali so po njem sedmino pri Zupinu ter nejevoljno poslušali na večere glasove kakoršne koli. Prekrižali so in strmeli predse, zdaj pa zdaj mrmrajoč nerazumljivo. Taka je bila njih molitev za pokoj ranjkih.

Ločili so se v zgornje in spodnje, to je zgoraj po nadstropjih stanujoče in stanujoče v pritličju. Stanovanja v pritličju so bila zaduhla, mrzla in vlažna. Stanovali so v njih priseljenci ter mlajše rodovine. Zgornji pa so stanovali po svetlejših in gorkejših sobah. Pretekli jim je todi vsem večji del življenja in vse važnejše stvari so se vršile tu.

(Dalje sledi.)

## LISTEK.

### Človeška srca.

(Spisal Anton Jek.)

Zunaj mesta je stala podrtina. Pravzaprav se ni zaslužila tega imena popolnoma; mračne in vlažne zidine so bile še dovolj trdne in klubovale so še lahko deževju in zametom; tudi streha je bila še močna in le tu in tam razrušena. Poleg glavnega poslopja je stalo nekaj manjših zidanj. Bila so v ozadju, na severni strani prostranega, umazanega dvorišča ter služila menda nekaj kot hlevi in parne. Le-ta so bila brez streh, njih okna in vrata pa že davno zasuta; štrleli so ponekod le železni drogi in preperete deske iz zid.

O tej podrtini je sla čudna govornica; zle vesti so prepletale nje osamelost, in ljudje iz mesta so se izogibali tega kraja. Tudi ni vodila vanjo niti ena hodna pot. Par razdrapanih stezic in svetiljka za meglene večere, to je bilo vse. — Malo nižje je oklepala poslopje reka, jeseni kalna in umazana, po leti izsušena in smrdeča. Malo nižje je delala precejšen prod in zanašala nanj trupla ponesrečencev. Na drugi strani pa so se

raztezali močvirni ter od predanice prepleteni travniki.

Poslopje ni bilo zapuščeno. Životarili so v njem ljudje, tvoreči takorekoč svet zase. Priselil se je le malokdo, a izselil se ni nihče več. Veliki prostori z umazanimi stenami in sobami so bili skoro njih dedščina. Sinovom so bili prostori, v katerih so bivali njih očetje, sveti in čuvali so jih. — Po smrti očetovi stopil je na njegovo mesto najstarejši, drugi so se mu pokorili po stari šegi in navadi. Oženil se je navadno kmalu ter ravnal z ženo kakor je bil ravno pri volji. Z zunanjim svetom občevali so malo ter opravljali tiho dela težaška in dninarska. Rekali so jim »samotarji iz podrtine«. Razločili so se lahko od drugih ljudij ter imeli vsi nekaj sorodnega v potezah, v kretnjah kot v opravi. Celu mislili niso dosti drugače. Skupno bivanje kot iste razmere delale so jih nekam enake ter jih prilikovalе drugemu. Bili so v vsem enostavni in primitivni.

Če se je izneveril kdo starim šegam in navadam, zasmehovali so ga in s komolci namigovali nanj.

Vkljub njih solidnosti in trdovratni konservativnosti vzbujali so nezaupnost. Na delo so jih je-



liste podložene vesti o ustanovitvi nove srednje stranke. To vest so prve objavile v nekem dunajskem dopisu »Neue Tir. Stimmen«, nato »Prag. Tagbl.« in konečno je svojo krošnjo razgrnil neki »poljski državnik«. Toda vsa znamenja kažejo, da so vsi dopisi in brošura skovani v eni in isti politični kovačnici.

Torej nove srednje stranke je treba, da reši državni voz iz močvirja na suho, trdo cesto?

Kdo pa naj osnuje to srednjo stranko? Odgovor je bil takoj na jeziku: ali nemški konservativci ali poljski klub, v vsakem slučaju pa bodo nemški konservativci in Poljaki središče nove konstelacije. Osnovala naj bi se toraj nemško-poljska koalicija proti Čehom, Rusinom in Jugoslovanom.

Ta ideja je sedaj predmet časnikarskim kombinacijam, ker ni druge boljše. Mi sodimo, da je bila mrtva rojena. Že dvajset let so s kratkim presledkom za časa koalicije možje katoliške ljudske stranke in Poljaki zvesti zavezniki Čehov in Jugoslovanov ter tvorijo večino, na katero se nanašajo vlade od l. 1879. In danes naj baron Dipauli s svojim kardelom uskoči k najljutejšim svojim nasprotnikom! Mi dobro poznamo voditelje katoliške ljudske stranke kot modre realne politike in niti za trenotek ne razmišljamo, da bi baron Dipauli, dr. Kathrein, dr. Ebenhoch, dr. Fuchs in prelat Karlon še kdaj se vpregli v nemško-liberalne ojnice.

Da, grof Badeni se je mnogo trudil, da bi bil prepredil sedanjo večino ali vsaj liberalno veleposestvo priklopil k večini, toda brez uspeha. Poskušal je z Italijani. Tudi to ni šlo in šele potem se je približal desnici, a bilo je zá-nj že prepozno. In ravno katoliška ljudska stranka, na kateri liberalni »Narod« še nikdar ni našel poštene dlake, je v kritičnih trenutkih navzlic najgršim napadom vztrajala pri desnici. In danes naj bi se bratila s Pergelti, Grossi, Lemiši in morda še Wolfi? Zato pa vsa nemška katoliška glasila zavračajo to idejo kot smešno. Tako n. pr. pišejo »N. Tir. St.«, ki so prve pisale o snovanju srednje stranke: »Mi smo za spravo narodov na podlagi pravičnosti. Toda najprvo je treba, da se vsak narod odpove zahtevi, da je gospodujoči narod (Herrenvolk). Taka narodna ošabnost ovira vsako spravo. Ljubezen in edinost sta s tako oholostjo in zaničevanjem nespravljivi. Kdor bi razbil sedanjo večino, ustregel bi le nemškim liberalcem. Nam se dozdeva, da hočejo po ovinkih priti do cilja gospodje, ki ga ne morejo doseči po ravni poti. Stranke večine morajo biti jako previdne nasproti takim vabilom. Mi sicer želimo, da katoliška ljudska stranka deluje za narodno spravo, toda to nalogo bolje izvršuje v večini. Ko bi Čehe osamili, bi gotovo ne dosegli namena, kajti le obstrukcija bi pregnala z leve na desno stran.«

V istem smislu pišejo »Vaterland«, »Graz. Volksblatt« in »Linzer Volksblatt«.

Istotako so merodajna poljska glasila obsodila idejo srednje stranke, posebno pa »poljskega državnika«, ki zlorablja ugled poljskega kluba. In mi Jugoslovani moramo še posebno obsojati srednjo stranko, kakoršno si misli okrinkani »državnik«. So sicer življi mej nami, ki so večkrat bolj vladni, nego vlada sama, a ti ptiči se že po perju poznajo in naš narod naj se jih ogiblje, kakor kuge. Te vrste možje zlorablajo svoj narod le za svoje osebne koristi. Nam je treba odločnejšega postopanja, osobito nasproti neodločnosti in mlčnosti vlade. Po našem mnenju bi vladna srednja stranka položaj za nas še pogoršala, zato najodločnejše obsojamo vse dotične poskuse.

## Maribor — središče?

S Štajerskega, 23. junija.

Pod tem zaglavjem je prinesel »Slov. Narod« v številki od zadnjega četrtka članek s Štajerskega, v katerem dovršeno robato in nizkotno napada mariborsko duhovščino. Ker znamo, da se taki napadi slišijo večkrat tudi v zasebnih krogih, naj nam bo dovoljeno, izgovoriti danes odkrite besede o mariborskih razmerah. Odločno pa izjavljamo, da nismo od mariborske duhovščine niti naprošeni, niti pooblašteni, govoriti v njenem imenu, ampak da storimo to le iz lastnega nagiba in svojega prepričanja.

V članku se očita mariborski duhovščini, da anemarija narodno delo, in člankar sklepa s svo-

jim, očitno bolnim razumom, da vsled tega Maribor ne sme postati politično in administrativno središče štajerskih Slovencev. Izborna logika! Ali se sme samo tam ustanoviti deželno-vladni oddelek, kjer duhovščina opravlja narodno delo? Le iz narodnostnih ozirov zahtevajo nekateri politiki deželno-vladni oddelek v Maribor, ne pa iz duhovniških. Kateri dobiček pa bi naj imela duhovščina od take spremembe? Mi ne vemo! Pač pa bi ga imel naš narod, ker bi se okrepilo njegovo stališče. Dobili bi več inteligence na mejo, sčasoma tudi več kapitala in s tem duševnega ter gmotnega vpliva. To bi moral znati tudi člankar in ako tega ne zna, naj molči, ker je pre-slabboumen v spoznavanju domačih razmer, ako pa zna in vendar hujska proti mariborski duhovščini, potem je zloben in podel.

Člankar predbaciva le duhovščini v Mariboru, da zanemarija narodno delo. Zakaj samo njej? Ali so v Mariboru samo duhovniki Slovenci? Pri zadnjem ljudskem štetju se je dalo vpisati za Slovence okoli 2000 ljudi. Ali so to sami duhovniki? Naj se očita tudi mariborskim odvetnikom, notarjem, profesorjem, sodnijskim, davčnim, železniškim, lekarniškimi uradnikom, učiteljem, zasebnikom, no potem si bo duhovščina vsaj rekla, da napad ni enostranski. Sicer pa poglejmo, kdo zanemarija v Mariboru narodno delo. Da mariborski duhovniki ne nastopajo kot voditelji narodnostnega boja med slovenskimi in nemškimi svojimi verniki, tega jim ne more noben normalen človek zameriti. V vseh drugih rečeh pa mariborska duhovščina zvesto stoji ob strani svojega naroda. V njenih vrstah ni enega renegata, katerih med mariborskimi posvetnjaki kar mrgoli. In vsak mariborski duhovnik z veseljem in vnemo podpira narodne interese, bodisi že s svojim pesom, svojim denarjem ali moralnim uplivom. Ni ga podjetja, ne društva v Mariboru, ne izven Maribora, kojega bi ne podpirali tudi mariborski duhovniki, razven če je društvo njim in njihovemu verskemu prepričanju nasprotno. Kjer se resnično kaj dela za narod, tam gotovo ne manjka mariborska duhovščina.

Kar govori člankar o šolah v Sv. Magdaleni, v Studencih, Kamnici itd. ter »o nekakem katoliško delavskem društvu«, je gola laž. V vseh navedenih šolah se poučuje krščanski nauk tudi v slovenskem jeziku in v omenjenem društvu vlada stroga dvojezičnost. Kdor ne verjame, naj se prepriča o tem z lastnimi očmi in ušesi, vsaka nadaljna beseda je tukaj odveč.

Člankar misli, da ima mariborska duhovščina tudi dovolj časa, da poučuje in organizuje v mestu in okolici. Naj pride enkrat gospod člankar v Maribor ter opazuje, koliko časa preostaja mariborskim »kapelanom, vikarjem in kanonikom« za poučevanje in organizovanje. Kadar pa ima kateri mariborski duhovnik časa na razpolago, rad gre na deželo poučevat in tudi v mestu pomaga organizirati, ne pa kakor so nekateri slovenski mladiči navajeni, stare organizacije razdirati in sejati prepir v slovenske kroge.

Nadalje se jezi člankar, ker ni nobenega glasu o kaki slovesni otvoritvi mariborskega Narodnega doma, in to je seveda zopet le krivda mariborske duhovščine, ali kakor se člankar jako spoštljivo izraža, škofa in njegovih adjutantov. Znano pa je, da nima mariborska duhovščina v svoji celoti z Narodnim domom nobene zveze. In člankarjev »ugleden slovenski politik« mora biti jako omejen, če v resnici trepeče strahu, da bo »nov Narodni dom v Mariboru le — velik farovž«. Saj je gospodarjem Narodnega doma le treba izjaviti, da imajo z »Narodovim« člankarjem enak strah, in mi slovensko javnost slovesno zagotavljamo, da noben štajerski duhovnik ne bo prestopil praga Narodnega doma. Naši duhovniki se bodo znali v tem slučaju ogibati Narodnega doma tako vestno, »da tudi razposajeni Slovenci ne bodo mogli rositi raz oken in balkonov svoj blagoslov po maziljenih glavah«.

V zadnjem času se množijo napadi v liberalnih slovenskih listih na štajersko duhovščino. Zdi se, da nekateri slovenski krogi na Štajerskem nočejo več hoditi skupno z domačo duhovščino. Dobro, duhovščina se jim ne bo ponujala in vrivala, ona je pripravljena na vse slučaje. Toda ako se potem že v dogledni bodočnosti štajerska slovenska duhovščina z dobro mislečimi posvetnimi Slovenci postavi v lastno falango, naj ji nihče ne očita, da

je ona skalila domači mir in opustila dosedanjo edinost.

## Ljudski shod na Jesenicah.

(Konec.)

Kot tretji govornik nastopi poslanec dr. Krek. Za uvod si izbere govornik običajna »Narodova« poročila o »klerikalnih« shodih, »na katerih čveka nekaj klerikalnih poslancev in ponavlja stare fraze, potem pa nastopi oštarijski govornik dr. Krek, ki govori 40 ženskam, 20 možem in večjemu številu otrok, in katerih se inteligenca ne udeleži«, in pravi, da je takih poročil »Narodovih« vedno vesel, ker kažejo, kako skrajno zabiti so naši liberalci. »Inteligenca« se ne udeležuje naših shodov, ker ne spada mej nas, ker ne maramo ljudij, ki so napojeni z nemško »kulturo«, in jih tako dolgo tudi ne potrebujemo, dokler se ne otresejo tega tujega duha. Ni čuda, da se Nemci hvalijo, da so nam dali inteligenco, ker dandanes velja res samo tisti za »inteligentnega«, ki je z veliko žlico zajemal nemško »kulturo«.

Po tem uvodu preide govornik na jugoslovansko idejo. Vse naše vlade hočejo imeti na jugu same slovanske fakine in dokler Nemeč ne zasede vse južnih pokrajin, nočejo rešiti gospodarskega vprašanja. Mi imamo le eno pristanišče, ki je zvezano le z eno železnico in še ta je v lasti kapitalistiške družbe. Druga železniška zveza se že rešuje celo vrsto let, a ne bo rešena, dokler bo bival na jugu slovanski fakin. Gospodarski propadamo, industrija, razun železne, je že propadla, in to samo zaradi tega, ker se ni skrbelo za slovanski jug, za slovansko morje. Dalmacija s premnogimi naravnimi lukami nima pristanišč, nima ne ene železnice in lačen in žejen tava po neizrabljeni, nekultivirani zemlji ter se prodaja tujstvu slovanski fakin. Šol in izobrazbe imajo obmorski slovanski prebivalci le toliko, kolikor jim je dala cerkev, država jim ne da nič. Tudi našim bratom na Koroškem in Štajerskem se ne godi dosti bolje. Birokracija se ne briga za potrebe slovanskega ljudstva, zanj se ne zmeni, briga se pa z vso vnemo za drugo Avstrijo, mej tem ko nas pita z izdajicami. Volivne in drugih pravic nam ne dajo, izobrazbo nam odrekajo, za naš gospodarski razvoj ne skrbe in toraj ni čudno, da smo zaostali. V Nemčiji, na Vestfalskem, je vse drugače poskrbljeno za vzgojo otrok, železnic je samo v tem delu več, kakor v celi Avstriji. Seveda, ko bi se hoteli klanjati Nemcem, imeli bi vsega v izobilju, ker pa tega nočemo, imajo za nas samo zaničevanje. Druga glavna ovira je nesrečni dualizem. To se mora spremeniti, prej ni rešitve za nas, prej ne moremo govoriti o zboljšanju gmotnega položaja. Dokler se politične razmere temeljito ne spremenijo, dokler ne bomo Jugoslovani jednako-pravni z Nemci in Mažari, dotlej je zastoj govoriti o povzdigi naše industrije in našega poljedelstva.

To bi bile splošne dolžnosti vseh ljudskih zastopnikov. Zastopnik pete skupine pa ima še posebno dolžnost skrbeti za blagor delavskih stanov. Pred vsem moram izjaviti, da ni prav nič na kvar javnemu miru in redu, ako se delavcu dobro godi. Dokaz temu je Nemčija, ki še danes trdno stoji v kljub temu, da se tam delavcem bolje godi, kakor pri nas srednjemu stanu. Do tega mora priti tudi pri nas. V to pa je potrebno, da se delavec združi po stanovih. Stanovske zveze, potrjene in priznane od države, morajo dobiti pravico voliti svoje može v okrajne, deželne in državne zastope. Nič se ne bojmo, ako pridejo po teh volitvah kje morda do večine socijalni demokratje, ker za stanovske koristi tudi v tem slučaju ne more biti slabeje, nego je sedaj. Take strokovne, stanovske organizacije želi za vse delavske sloje krščanska socijalna stranka, to bodi naš konečni cilj in namen. Skrbeti moramo dalje, da se čim preje zboljšajo skrajno pomanjkljivi in krivični zakoni o bolniških blagajnah, zavarovalnicah, bratovskih skladnicah. Ako si sami ne bomo pomagali, birokratje in liberalci nam ne bodo. Mečejo nam le polena pod noge, vsa oblastva se klanjajo liberalcem, vsi zakoni se tolmačijo v našo škodo. Proti vsemu temu moramo iti v boj. Toda ves naš boj bo brezuspešen, ako nas ne bo podpirala in krepila milost iz nebes. Pokažite vselej katoliški verski značaj, dokažite pri vsaki priliki, da ste člani katoliške organizacije ne samo po imenu, ampak tudi v dejanju, ker le tako vam je zagotovljena



milost božja, brez katere ne zmoremo ničesar. Držite se v tem smislu svojih zastav in ozirajte se na križ vrh teh zastav, ker prepričani bodite, da le v križu je vaša prava rešitev.

Dolgotrajno, živahno odobravanje je pokazalo, da je govornik govoril vsem iz srca in da so vsi umeli njegove besede.

Oglasil se je potem še Gostinčar, ki je pozval vse navzoče, naj na predvečer slovanskih blagovestnikov bratov sv. Cirila in Metoda zažgo kresove in s tem posebno pokažejo, da hočejo zvesti ostati svetinjam svojih očetov, veri in narodnosti; Karlič je pa kot bivši socijalni demokrat in član liberalnih društev v jedrnatih besedah opisal socijalistična in liberalna »načela« ter njih »skrb« za delavski stan.

Ko se je še g. Šin kovec opetovano zahvalil vsem udeležencem, je predsednik ob 6. uri zaključil zborovanje s slava- in živio klici papežu in cesarju. Zborovalci so se razšli z željo, da se kmalu snidejo pri enaki slavnosti v prelepi slogi in edinosti.

## Politični pregled.

V Ljubljani, 28. junija.

**Nemška katoliška glasila o „srednji stranki“.** Omenjali smo že nedavno, da večina članov nemške katoliške ljudske stranke ne mara ničesar čuti o ustanovitvi neke parlamentarne srednje stranke, katero misel je po želji nemške opozicije izdal kak izdajski in neznačajni državnik. Glasila omenjene stranke odločno zavračajo tako misel, posebno odločno pa piše, kot smo že včeraj omenili, »Linzer Volksblatt«. Ta list pravi mej drugim: Treznemu politiku pač ne bo prišlo na misel, da bi z razdrobitvijo večine hotel izboljšati položaj. Odpad katoliške ljudske stranke od parlamentarne večine bi pomenil najpreje odstop od stališča, na katerem je vztrajala stranka od početka krize. Za tak preobrat v postopanju stranke bi našli gotovi krogi dvoje vzrokov: rekli bi, da je umevno, da se je konečno udala nečutenemu terorizmu; drugi bi pa zopet izjavljali, da je stranka vendar dospela do prepričanja. V prvem vzroku bi tičalo neodpustno očitiranje z ozirom na odgovornost in srčnost stranke, z drugim bi se pa nekako pokazalo, da voditelji katoliške ljudske stranke ne znajo presojati razmer. Oba povoda bi bila toraj jalova. Toda za osnovo srednje stranke pa tudi ni nikakega notranjega vzroka. Stranke, ki so v večini združene s katoliško ljudsko stranko, niso dale niti najmanjšega povoda pretrgati zvezo, ki se je ustvarila najbolj po inicijativi te stranke. Reklo bi se nevarno igrati se s politiko in državo, ko bi se oddaljila naša stranka od večine. Mnogo pametnejše, da jedino pametno pa bi bilo, ko bi levičarske stranke krenile proti desni. Stvar bi se takoj obrnila na boljše, ko bi se zmerno liberalno veleposestvo ter krščanski socijalci otresli sedanjih okov, s katerimi so prikovani na takozvano »gemeinbürgerschaft« v veliko kvar prebivalstva in države. S skrajnimi levičarji ti dve stranki nimata nič skupnega razun nemštva, katero jim pa Wolf, Schönerer in drugovi še neprestano in najodločneje odrekajo. Toraj ne proč, pač pa še nadalje z desnico. Tako dolgo smo vztrajali, se borili, trpeli, tako zvesto stoje volivci za nami, tako trumoma nas pozdravljajo, in sedaj naj bi, na predvečer zmage, sedaj naj bi se izneverili sebi, svojim volivcem in kar je še več, svoji stvari? Ne in nikdar! — Tako odločno pišejo brez izjeme vsa glasila katoliške ljudske stranke proti ustanovitvi parlamentarne srednje stranke.

**Budžetni provizorij.** Včeraj je objavil dunajski uradni list cesarsko naredbo na podlagi paragrafa 14, s katero se vlada pooblašča, da sme v drugi polovici letošnjega leta pobirati dosedanje davke in naklade in poskrbeti za poravnavo rednih izdatkov. Stopil bo toraj s 1. julijem v veljavo kar polletni budžetni provizorij, mej tem ko se je za minulo polovico leta poskrbelo z dvema četrtletnima provizorijema. Poleg rednih potrebščin je v tem provizoriju poskrbljeno tudi za nekatere investicijske potrebščine in fin. minister je pooblaščen, da sme v slučaju potrebe predjemoma preskrbeti si 20 milijonov gld. S tem denarjem se bodo deloma pokrili izredni izdatki za

zgradbe državnih poslopij in drugih javnih del. Budžetni provizoriji s pomočjo § 14. v Avstriji že niso več nenavadne prikazni, zato se pa po javnih listih tudi več ne piše toliko, kakor se je tedaj, ko je enaka naredba prvokrat zagledala beli dan.

**Položaj v Španiji.** Državni proračun, ki ga je predložila vlada te dni obema zbornicama, je povzročil veliko nevoljo po celi deželi, posebno pa v trgovskih in obrtnih krogih. Poročali smo že včeraj, da je madridska obrtna in trgovinska zbornica soglasno protestovala proti premnogim in prevelikim postavkam mej proračunanimi državnimi izdatki in zapretila vladi, da trgovci in obrtniki ne bodo hoteli odrajtovati davkov, ako vlada ne spremeni predloženega proračuna. V Madridu, Saragosi, Sevili, Valadolidu in v raznih drugih mestih so trgovci zaprli včeraj in predvčeranjim svoje prodajalne, češ, da ne morejo več zmagovati davkov. Prišlo je vsled tega do resnih nemirov, pri katerih je moralo posredovati vojaštvo z golim orožjem in je proglašeno za nekatere okraje obsedno stanje. Na shodih, v adresah in v časopisju se zahteva, naj se zmanjšajo izdatki v proračunu najmanj za 150 milij. pezet. Kajpada ministerski predsednik Silvela ima tu težavno nalogo. Ako ustreže želji prebivalstva, se zameri nekaterim članom v kabinetu, posebno pa vojnemu ministru, ki ne odneha niti za las od svojih zahtev; nasprotno pa ne bo smel nastopiti pred prebivalstvom, ako ne posluša ljudske volje. Španska vlada, oziroma najbolj nje kabinetni načelnik se nahaja mej dvema stoloma in brčkone se kriza ne reši drugače, nego z izpremembo v ministerstvu.

## Dnevne novice.

V Ljubljani, 28. junija.

(Pokladanje bireta kardinalu dr. Missil) se je izvršilo včeraj dopoldne po naznanjenem ceremonijelu. Točno ob 11. uri se je pripeljal kardinal v spremstvu prošta Jordana in kanonika dr. Sedeja ter svojega tajnika Zampareta. Ti trije gospodje so sedeli z nobelgardistom Peccijem v prvem vozu, v drugem, v kateri je bilo vpreženih šest belcev, pa kardinal dr. Missia in papežev ablegat msgr. Celli. Obolelega cesarja je zastopal pri polaganju bireta nadvojvoda Franc Ferdinand d'Este, ki se je z besedami »Nomine Suae Majestatis legatur« dotaknil papeževga breve in s tem dal znamenje, da se prbere. Slovesno sv. mašo je služil pomožni škof dr. Schneider. Apostolski nuncij msgr. Taliani in kardinal dr. Gruscha se radi boleznici nista mogla udeležiti cerkvene slovesnosti. Pozneje je bil kardinal s svojim spremstvom v avdijenci pri nadvojvodu.

(Imenovan je) stavbeni adjunkt Alojzij Majstrovic v Ljubljani za inženerja pri tržaškem pošt-nem in brzojavnem vodstvu z bivališčem v Ljubljani.

(Plemstvo) je podelil cesar stotniku v pokoju Jožefu Gratzy-ju v Gradu, ki je oče profesorja na ljubljanski gimnaziji dr. Oskarja Gratzyja, ki od sedaj tudi nosi pridevek pl. Wardengg.

(Musica sacra.) V četrtek 29. junija je pontifikalna maša v stolni cerkvi ob 10. uri: Missa in honorem s. Aloysii, patroni juventutis studiosae, za moški zbor zložil Anton Foerster, graduale dr. Francišek Witt, offertorium Mihael Haller.

(Nedeljski počitek) je uveden pri deželnih uradih kranjskih.

(Iz Save potegnil) je 20. t. m. želez. čuvaj Lovro Kolničar 18 letnega Matija Šprajcarja iz Spodnjih Dupelj.

(Čujte in strmite) piše zadnja »Soča« z ozirom na imenovanje novega učitelja za tamošnjo pripravljavnico. V Gorici je namreč za slovenske otroke, ki hoté v gimnazijo, c. kr. pripravljavnica. Učitelj na tej šoli g. B. Poniž je šel v pokoj, a na njegovo mesto je predlagan od dež. šol. sveta zagrizen nemški nacionalc H. Moro, c. kr. okr. šol. nadzornik za okraj Št. Mohor na Koroškem, ki lomi slovensčino le za silo in je že opetovano pokazal svoje sovraštvo do slovenskega jezika.

(Tržaški namestnik) si je minolo soboto ogledal italijansko ljudsko šolo v ulici sv. Ivana v Gorici, potem pa še slovensko mestno šolo v »Šolskem domu«. Namestnik se je pohvalno izrekel

o poslopiju in poduku slovenskih otrok. Pri tej priliki se je gotovo prepričal tudi o potrebi slovenske šole v Gorici in o zlobnosti istih, katerim je slovenska šola trn v peti.

(Iz Tržiča) 26. junija. »Slovenec« je priobčil neki dopis iz Tržiča, v katerem dopisnik biča tiste Slovence, ki so se dne 4. t. m. udeležili slavnosti našega nemškega društva »Liedertafel«. Seveda so ugibali, kdo je ta dopisnik, in največ jih je dopis pripisovalo meni. Vse to mi je bilo kaj malo mari, dokler ni graška »Tagespost« v listu z dne 25. t. m. prinesla dolgega dopisa iz Tržiča, v katerem odgovarja na dotični »Slovenčev« dopis, in katerega sklepa tako-le: »Najbolj pa mora to ravnanje užalostiti vsacega miroljubnega državljana in katoličana zato, ker »Slovenčev« poročevalec iz Tržiča sedi v kaplaniji in je duhovskega stanu, čegar najpoglavnejši poklic je, delovati versko (religiös) in mir gojiti mej verniki.« Sedaj ne morem več molčati in izjavljam, da ti stega dopisa nisem pisal jaz, kar mi boste Vi, gospod urednik, gotovo radi potrdili.\* Da so se tudi Slovenci udeležili nemške slavnosti, sem zvedel še-le iz »Slovenca«. Kar se tiče tega, da mi »Tagespost« očita »slovensko zagrizenost«, prosim dopisnika, naj mi navede samo eno dejanje mojega pastirovanja bodisi v cerkvi ali v šoli, kjer bi se bil pokazal Nemcem manj pravičnega, kot Slovincem. Toda kot katoliški duhovnik ne morem mirno gledati, kako se trudite vi Nemci, da bi naše slovenske ljudi odtujili slovenskemu narodu. Mož, kateremu ni mari njegova narodnost, se tudi za svojo vero ne bo veliko menil, in če mi branimo naš narod potujčenja, mu branimo s tem tudi njegovo vero. Imejte vi Nemci svoje slovesnosti, uživajte svoje pravice, a pustite tudi nam, kar je našega. Čemu je v Tržiču nemški »Kindergarten« za slovenske otroke? Čemu nemški napisi za ogromno večino slovenskega prebivalstva? V naši ljudski šoli se je v tem šolskem letu vpisalo 431 otrok, in med njimi jih zna komaj kakih 34 govoriti nemški jezik, in se ti niso vsi nemškega rodu. Ne trobite torej med svet, da je Tržič nemška naselbina. Starodavna slovenska imena gora, voda in his glasno pričajo, da je od nekdanj tu živel slovenski rod. In uprav tistim tržičkim Nemcem, ki sedaj nemštvo po koncu držé, ni tekla zibelka pod Kokovnico. Čemu dalje tako hvalisanje društva »Liedertafel«? Za društvo, čegar katoliški udje preskrbujejo pri protestantski službi božji godbo in petje, se pač noben dober katolik ne more ogrevati. Toliko za sedaj. Molčal bi bil, a ker ste hoteli, da ne molčim, sem zapisal te vrstice. Miru želimo tudi mi Slovenci, posebno mi duhovniki. A vedite, da ima tudi duhovnik dolžnosti do svojega naroda, katerih ne sme zanemarjati.

Ignacij Nadrah, kaplan.

(Priznanje) izrekajo slovenske občine na Goriškem slov. deželnim poslancem, ker odločno branijo koristi slovenskega prebivalstva nasproti italijanskemu terorizmu. Tako priznanje sta izrekla zopet županstvo v Solkanu in društvo »Slovenski jez« v Brdih.

(Nov slovenski list.) V zadnji »Soči« čitamo, da s prihodnjim mesecem prične v Gorici izhajati nov slovenski tednik z imenom »Gorica« kot glasilo goriških državnih poslancev in večiné slovenskega deželnozborskega kluba. Ob enem pa g. A. Gabršček naznanja, da bode »Soča« še nadalje izhajala. V Gorici pa izhaja tudi »Primorski List«. Nas sicer jako veseli, da se živahno gibljejo naši bratje ob skrajni narodni meji, toda bojimo se, da bo to vendar preveč dobrega.

(Minister in vojaške vaje.) Dva nova francoska ministra Baudin in Caillaux sta rojena leta 1863, torej sta še v vojaških letih in ravno to smolo imata, da morata uprav letos za 18 dnij k vojaškim vajam. — Morda — pravi »L'Univers« — se obeh vojaških vajencev vendar le usmili vojni minister Galliffet ter jih oprosti vojaških vaj iz kolegijalnosti. — Minister je pa le dobro biti, poreče kak slovenski vojak, ki je s kislím obrazom sprejel povabilo na vojaške vaje.

(Dandanes ne več nenavadna reklama.) Ko so po ljubljanskih ulicah in voglih postavljali kolce,

\* Prav radi potrdimo.



kjer nabijajo vabila v gledališče, čudili smo se četudi napredni Ljubljanci temu rekoč: No, kaj vse si še intendantca izmišljuje za reklamo. — No, pa ta reklama še ni tako kričeča, ako jo primerjamo z reklamo, o kakoršni listi objavljajo poročila. Prvi tak slučaj se poroča iz Londona: Nedavno se je hipoma zbrala cela tolpa ljudij okrog nekega postreščika. Gledali so mladega človeka popolno prebledelega, vpadenega, čegar srajca je bila oškropljena s krvjo. Voznik ga je povozil, kriči množica in prime voznika, pokliče policaja, se gnjete okrog ranjenca, ga miluje; kar nakrat se vzdrami ranjenec, se zasmeha, izvleče iz žepov cele vrste papirjev ter jih razdeljuje mej gledajoče ga ljudi, ki so čudež se brali na listih vabilo v gledališče k igri »Skrivnosti neveste«. — To je že nekaj, a še več se poroča seveda iz Amerike. — V Brooklynu je skoro obupal vodja gledališča, ker je z igro, v katero je založil veliko denarja, pri prvi predstavi propal, ljudij ni bilo v gledališče. Njegova prva igralka je bila ob enem tudi spretna plavalka. Tej da posebna naročila, katera je ta tudi izvršila. Pri belem dnevu opoldne, ko je bilo največ ljudij po mestnih ulicah, skočila je zvezda gledališča v Brooklynu čez most v vodo. Nebrojne množice so gledale, kako se bori z valovi, in kako jo konečno rešijo na suho. Povprašujejo jo seveda, zakaj je skočila v vodo. »Jaz sem, je dejala, N. N., glediščna igralka in nisem mogla prenašati, da bi nastopala pred praznimi sedeži v igri, ki je krasno, umetnijsko delo«. . . . Od tedaj je bilo gledališče vsak večer razprodano, ker so ljudje hodili gledat pogumno igralko. Ali je vse resnica, kar se poroča, zato seveda ne moremo dati nobenega poročila. Toliko pa je gotovo, da ako ni prišla iz vodé igralka, je prišla iz te vode mej svet — ameriška rasa.

(Industrija napreduje tudi pri — beračih.) V New-Yorku je policija prišla na sled neki posebni družbi; zadela je namreč ob družbo beračev, katera je po najmodernejših načelih in po najpopolnejših načinih delovala v povzdigo industrije beraške. Ta akcijska družba je bila tako cvetoča, da si je naročila v Brooklynu neopravljeno stanovanje za 25.000 fr. V tem stanovanju so bili naloženi društveni zakladi: 3000 bergelj, 4000 rok in nog z lesa, 6000 pisem, katera tožijo o grozni nesreči onih, ki ž njimi po cestah ljudi nadlegujejo. Vsako jutro so se zbrali delničarji v teh prostorih, tam so dobivali vsak dan sredstva za svoje delo čez dan, dobili so berglje za 1 frank, leseno nogo ali roko za pol franka, pismo za 25 cent. Poleg tega so v društveni pisarni dobili naslove radodarnih ljudi, bolj obiskanih javnih prostorov, podpornih društev itd. Za čas bolezní so bili po društvu z vsem oskrbljeni. Vsak mesec so dobivali izplačane visoke delnice. — Načelnik društva je postal v kratkem bogatin in v gledališču se je uprav kratkočasil z damo v dijamantih, ko ga je policija prijela in zaprla. — Sedaj je društvo razgnano in njegovo bivališče je zaprto. Najbrže, da se razkropljeni udje zopet zberó in se lotijo dela, vsaj človek je ustvarjen za — delo!

(Čudovit evfemizem.) Daily News poročajo iz New-Yorka, da se je nedavno v Serantonu v državi Mississipi pripetila naslednja dogodbica: Nekega zamorca po imenu Patricka so njegovi tovariši v jezi obesili na neko drevo. Na lice linčenja je bila potem seveda poklicana komisija, da konstatuje vzrok smrti. Njena izjava se glasi: Komisija je mnenja, da je Patrick plezajoč na drevo, omahnil, padel in priletel ob neko vejo, kjer si je zlomil vrat. — Morda v kratkem zopet kaki linčarji povabijo prijatelja, da v pričo njih spleza na drevo!

(V kavarni.) V neki, ne prav posebno imenitni kavarni je gost ravno plačal in hoče oditi, pa ne more najti svojega klobuka. Pokliče natakarja ter pokrivalo od njega zahteva. — Kaj to mene briga, mu odgovori strežaj, kamor ste ga dali, tam ga dobite, kaj mislite, da sem ga vam jaz pojedel? — Gost: Osel, kedo ve, vsaj je bil iz — slame!

## Društva.

(Tamburaški klub »Zvezda«) svira jutri v gostilni pri Virantu.

(Slovensko bralno društvo v Tržiču) bode slavilo dne 23. julija t. l. svojo desetletnico. Ob tej priliki se bode blagoslovila društvena za-

stava. Opozarjajo se društva, da se pri prireditvi veselice in izletov blagovolijo na to ozirati. Razpored se objavi ob kratkem. Kdor želi biti lastnik žebljev, naj blagovoli to odboru sporočiti.

(Slov. kat. akad. društvo »Danica« na Dunaju) ima v četrtek dne 29. t. m. svojo III. zbor. sejo v društvenih lokalih XVIII. Währingergürtel 53. ob 1/2 6. uri zvečer z dnevnim redom: 1. Čitanje zapisnika zadnje seje; 2. poročilo odbornikov; 3. Vročitev društv. traku tov. iur. Ant. Cveteku; 4. slučajnosti.

## Narodno gospodarstvo.

### Kletarske zadruge na Tirolskem.

(Ferd. Sajovic.)

Kakor povsod pri razvitju zadrugištva, tako je korakala tudi tu Avstrija za nemškimi vzgledi vinogradskih zadrug v renskih pokrajinah, v Badnu in Württembergu. Podpirala je na novo se ustanavljajoče kletarske zadruge na spodnjem Tirolskem z večjimi podporami, tako je dobila kletarska zadruga v Andrianu 11.000 gld. državne in 5000 gld. deželne podpore, v Neumarkt-u 8500 gld. državne in 4000 gld. deželne, v Terlan-u 4000 gld. državne in 4000 gld. deželne itd.

Ta podpora je bila v prvi vrsti namenjena za nabavo skupnih kleti in skupne posode, da tako prepreči pri posameznih kmetovalcih, katerim ni dostajalo prostorov in posode ob času trgatve, prisiljeno prodajo grozdja na to spekulajočim vinskim trgovcem.

Namen ustanavljanja kletarskih zadrug je bil tedaj prvi ta, da omogoči doseči tudi manj premožnim vinogradnikom isti skupiček za svoje pridelke s skupnim pridelovanjem in prodajo vina, kakoršen je mogoč premožnejšim, kateri imajo zadostne kleti in zadosti posode, da si sami prideljujejo vino.

Ustanovile se so pa tudi iste v to svrhu, ker so imele posamezne pokrajine škodo v tem, da so izdelovali vinski trgovci ponarejena vina in jih potem prodajali kot pristna vina iz dotičnih krajev.

Predpogoj za razvitek gospodarskih zadrug, naj si bodejo katere koli vrste, so pa Raiffeisnove hranilnice in posojilnice. Da so se iste tako razširile in tako napravile nerazrušljiv temelj zadrugištva na Tirolskem, je zasluga deželnega zbora in odbora, kateri ni samo podpiral ustanavljanje istih s podučevanjem ampak tudi z denarno podporo, ki je vedno pokrila vsaj deloma ustanovne stroške. Pri nas nimamo Raiffeisnovih zavodov, tako je trdil deželni poslanec gospod ces. svetnik Murnik v deželnem zboru, ker se slednji zavodi pečajo v posameznih slučajih s posojevanjem denarja proti vknjižbi, kar pa delajo tudi Raiffeisnove posojilnice na spodnjem Avstrijskem, Moravskem, Češkem, Tirolskem in skoraj gotovo povsod drugod, vendar jih smatrajo vsi deželni zbori kot Raiffeisnove posojilnice in jih temu primerno podpirajo.

Koncem leta 1898 je bilo na Tirolskem 161 Raiffeisnovih zavodov. Iz tega se razvidi, kako podlago imajo vse gospodarske zadruge in ž njimi tudi kletarske. Ustanavljanje kletarskih zadrug se je vršilo polagoma in z največjo opreznostjo, tako, da jih imamo danes še le v nemških Tirolih pet. Te so v Andrianu, Neumarkt-u, Terlanu u, Auerju in Tramin-u, na laškem Tirolskem sta mi pa znani samo dve, to je jedna v Trient-u in Rivi. Iste se nazivljajo »cantina sociale«.

Zakaj so jih tako polagoma ustanavljali, so pa deloma sledeči vzroki: Naprvo ogromni stroški pri zidanju kleti in pri nabavi posode. Isti so navadno pogoltnili vso državno in deželno podporo, pa v največ slučajih še slednja ni zadostovala. — Nadaljna težkoča je bila pri nakupovanju grozdja od svojih članov. Ti so namreč rabili denar, ter niso hoteli čakati, da bi bili še le potem plačani, ko se proda pridelano vino. Velika odgovornost kletarja, kateri je lahko pokvaril s slabim ravnanjem grozdja celo letino, je bil drugi pomislek pri ustanavljanju. Tretji vzrok je bilo vprašanje, komu bomo vino prodali, ako ga pridelamo. Še le, ko so bili deloma rešeni ti pomisleki in ko je že bila zagotovljena podpora, se so ustanavljale kletarske zadruge. Iste stoje na načelih, da kupujejo od svojih članov le grozdje, in ne vino, kar delajo do danes vse slovenske vinarske zadruge. Vsak član je obvezan izročiti zadrugi vse pridelano grozdje, izjemoma ono, katero rabi za se doma. To grozdje prevzame najprvo cenilna komisija, katera grozdje ceni in članu na-

kaže vsoto, ki se mu ima izplačati na račun. Ob jednom se pa vpiše, koliko grozdja je prinesel vsak posamezni član, da se temu primerno razdeli potem dobiček ali zguba. Na to še le dobi grozdje kletar, kateri ima že pri prevzetju grozdja nalogo isto razdeliti po kakovosti, predno nadaljuje svoja kletarska opravila.

Tako ustanovljene gospodarske zadruge drže se strogo načela, da se mora izdelovati vino popolnoma naravno tudi brez vsacih priboljškov za okus istih, ter pri tem svojem načelu najbolje uspevajo, dasi so v vednem navskrižju z vinskimi trgovci, kateri hočejo največ z zvišanjem cen grozdju in nizkimi cenami vina ugonobiti svoje na realni podlagi ustanovljene nasprotnike.

V tem pogledu bo treba tudi pri nas še mnogo narodnogospodarskega pripravljalnega dela, predno bodo mogle vspešno delovati take kletarske zadruge. Pred vsem treba, da se ustanavljajo povsod Raiffeisnove posojilnice, ki ljudi organizujejo, za gospodarstvo vnamejo in za njega umno gojitev vsposobljujejo.

## Darovi.

Za cesarjev spomenik v Ljubljani so darovale nadalje v rečeno svrhu občine: Col nad Vipavo 18 gld., Klanec v Istriji 20 gl., Trata nad Šk. Loko 20 gld., Cirknica 50 gld., Velika dolina 20 gld., Podkraj pri Vipavi 15 gld., Sovodnje pri Gorici 20 gld. in Krka pri Zatičini 20 gld.

## Telefonska in brzojavna poročila.

**Dunaj**, 28. junija. Cesar se dobro počuti, danes zjutraj ga zdravnik ni več obiskal.

**Dunaj**, 28. junija. Pri včerajšnji posebni avdijenci pri cesarju v Schönbrunnu je izročil papežev ablegat Celli cesarju posebno papeževo pismo.

**Dunaj**, 28. junija. Nunciju Talianiju se stanje še ni zboljšalo, toži, da čuti hude bolečine v glavi, vendar zdravnik pravi, da bolezen ni nevarna. — Cesar si je dal danes opetovano sporočiti o stanju bolezní nuncijsve.

**Dunaj**, 28. junija. Za rektorja dunajskega vseučilišča je za prihodnje leto izvoljen bogoslovni profesor dr. Viljem Neumann.

**Praga**, 28. junija. Truplo pokojnega kardinala dr. Schönborna so danes zjutraj pripeljali iz Falkenaua, kjer je je sinoči ob 6. uri pomožni škof dr. Kalous slovesno blagoslovil.

**Krakovo**, 28. junija. Posebni odbor pripravlja za 8. septembra shod slovanskih poslancev in politikov. Na dnevnem redu je razgovor o zahtevah Nemcev in o vzajemnem postopanju Slovanov. — Z druge strani se pa poroča, da so nekateri poljski politični krogi zato, da se poljski poslanci ločijo od desnice ter po drugih zvezah iščejo boljšega položaja.

**Pariz**, 28. junija. Seja poslanske zbornice je bila včeraj zopet precej burna. Poslanec Déroulède je predlagal, naj se spremenene ustavni zakoni v tem smislu, da se parlamentarna republika spremeni v ljudsko. Za predlog sam je zahteval nujnost. Ministrijski predsednik Waldeck - Rousseau je predlog pobijal in prosil zbornico, naj ga izroči odseku. Mej živahnim odobravanjem somišljenikov zahteva Déroulède besede, katere mu pa predsednik ne dá. Posl. Lasies je očital ministru predsedniku, da se pri svojem nastopu poslužuje zvijače. Istodobno hoče govoriti več poslancev. Radi nepopisnega vrišča prekine predsednik sejo in gre iz zbornice. Pozneje je bila nujnost predloga odklonjena s 397 proti 70 glasovom.

**Rim**, 28. junija. V Pizi in Florenci so čutili včeraj nekaj sekund trajajoč potres.

**Herne**, 28. junija. Mej tukajšnjimi stavkujočimi delavci in mej ostalimi se je vnel včeraj velik prepir, katerega je po daljšem naporu udušilo orožništvo. Ranjenih je več delavcev, pa tudi orožniki so ranjeni, ker je na nekaterih krajih kar dežilo kamenje.

**Kolonija**, 28. junija. Mirovni kongres se bo izrekel za fakultativna raziščišča;



temu je sedaj pritrčila tudi Nemčija. Vprašanje o razoroženju je pokopano.

**Petrograd**, 28. junija. Carinja je povila včeraj drugo dete ženskega spola. Mati in novorojena velika vojvodinja sta zdravi.

**Bruselj**, 28. junija. V zadnji seji poslanske zbornice so se pojavili zopet burni prizori zaradi vladne predloge o volilni reformi. Socijalisti so razsajali na vse pretege nad vlado in večino. Sejo je moral predsednik prekiniti. Socijalist Furnemont je nato jel peti kuplete po napevu „Marseillaise“. Z njim so tulili vsi sodrugi in galerija. Mej klic „Živela republika!“ in razbijanjem je bil z 88 proti 10 socijalističkim glasovom vsprejet predlog, da se prične razprava o volilni preosnovi 5. julija.

### Svilnati damasti 75 kr.

do gl. 14.65 meter — istotako tudi črna, bela in barvena **Hennebergova svila** od 45 kr. do gl. 14.65 meter — v najbolj modernih tkaninah, barvah in vzorcih.

Na zasebnike poštnine in carine presto na dom. — Vzorci obratno. — Dvojni pisni portu v Švicu.

**Tovarne za svilo G. Henneberg**  
169 c. in kr. dvorni zalagatelj, Curih. 11-5 5

### Melusine-ustna in zobna voda

deluje izborno proti zobobolu in gnilobi zob, utrdi dlesno in odstranjuje neprijetno sapo iz ust. 1 steklenica 50 kr. 2 567 1

Jedina zaloga

**lekarna Milana Leustek-a v Ljubljani**,  
Resljeva cesta št. 1, poleg mesarskega mosta.  
Zaloga vseh preizkušenih zdravil.  
Razpošilja z obratno pošto.

### Gospodarska organizacija.

**Cena žitu na dunajski borz**  
dné 27. junija 1899.

Za 100 kilogramov.

Pšenica za mesec junij	gl.	—	do gl.	—
» » jesen	9.29	»	»	9.31
Rž » mesec junij	—	»	»	—
» » jesen	7.45	»	»	7.47
Turšica » mesec junij	—	»	»	—
» » » julij-avg.	4.79	»	»	4.81
» » » sept.-okt.	4.99	»	»	5.01
Oves » » junij	—	»	»	—
» » jesen	5.97	»	»	5.99

### Vidrova ržena kava,

nad vse čist izdelek, je kot pridevek k pravi kavi jako zdrava in izvrstna pijača.

Po mestih naprodaj pol kilograma za 24 kr. — Kjer v prodajalnicah ni dobti, naj se blagovoli naravnost naročiti 5 kigr. za 2 gl. 25 kr. franko na vse pošte. 104 10-8

Tovarna za rženo kavo v Pragi-Lieben.

### Izvrstna, naravna hrvaška

**vina**

bela in ruđeča priporoča iz svojega kleta

**MIRKO BROZ v Zagrebu.**

Oddaja jih v sodih od 50 litrov dalje po 22, 23, 24, 25, 26 kr. liter iz let 1895, 1896, 1897 in 1898; črna **dalmatinska** iz leta 1898. — Sode računam posebej ali nazaj jemljem franko. — Vsa moja vina so analizirana in jamčim za njih naravnost. 558 10-4

### Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 806 2 m. srednji zračni tlak 736.0 mm.

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura po Celsiusu	Vetrovi	Nebo	Padavina v 24 urah v mm.
27	9. zvečer	736.9	17.6	sl. jz.oz.	del. oblac.	
28	7. zjutraj	737.8	16.4	sl. zah.	sk. jasno	0.0
	2. popol.	737.0	23.7	sr. vzsvz.	jasno	

Srednja včerajšnja temperatura 17.3°, normale: 18.9°.



Potrtega srca naznanjamo žalostno vest, da je naš srčno ljubljeni oče, brat in tast gospod

### Andrej Vidmar,

danes 27. junija ob 2. uri popoldne po dolgi, mučni bolezni, previden s svetimi zakramenti vdan v voljo Božjo v 75 letu svoje starosti mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb bo v četrtek dné 29. junija t. l. ob 5 uri popoldne v Begunjah pri Cerknici.

Premilega rajncega priporočamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem v molitev in blag spomin.

Begunje pri Cerknici, dné 27. junija 1899.

Ivan Vidmar, c. kr. poštni blagajnik; Anton Vidmar, posestnik; Fran Vidmar, c. kr. poštni komisar, sinovi. — Marija Bonač roj. Vidmar, Josipina Vidmar, Helena Prezelj roj. Vidmar, hčere. — Neža Petrič roj. Vidmar, Helena Stritof roj. Vidmar, sestre. — Anton Bonač, poštar in trgovec, Ivan Prezelj, c. kr. stražmošter v p. tasta. — Franja Vidmar roj. Terpine, Marija Vidmar roj. Lovke, snahi.

Mesto vsacega drugega poročila.

### Köpel in Kneippova zdravilnica Kamnik na Kranjskem.

Prav blizu železniške postaje ter poštnega in brzojavnega urada, ob znožji 2660 m visokih kamniških planin, s krasnimi sprehajališči po ravnem in po gozdih. Na razpolago je elegantna zdravilnica z velikimi verandami, basin za plavanje, pokrito hodišče, igrišče, lov, razna stanovanja po prav zmerni ceni. Jako vestna zdravniška pomoč se vrši pod vodstvom znanega dunajskega zdravnika dr. R. Wackeneiterja, ki že več let tu deluje in je letos v zvezi z restavracijem g. Friedlom prevzel kamniško zdravilišče v lastno upravo. Skupna cena za zdravljenje, stanovanje in hrano na dan nekako 3 gl.

Natančnejša pojasnila brezplačno daje oskrbnništvo.

533 6-5

### Kmetiška posojilnica ljubljanske okolice,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo,

v Ljubljani, Marije Terezije cesta hiš. št. 1,

v Knezovi hiši,

obrestuje hranilne vloge po

464 8-2

## 4 1/2 odstotka

brez odbitka rentnega davka, katerega posojilnica sama za vložnike plačuje.

Uradne ure, razun nedelj in praznikov, vsaki dan od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 6. ure popoldne.

Poštnega hranilničnega urada št. 828.406,

Telefon šte. 57.

### Zahvala in priporočilo.

Podpisana Marija Čop, posestnica v Žerovnici in v Mostah, zavarovana sem za slučaj požara pri banki

## „Slaviji“.

Na binkoštni ponedeljek letos pogorela je moja tovarna za sukno v Mostah, ter bi bila imela jaz ogromno škodo, da nisem bila zavarovana pri banki „Slaviji“, katera je takoj dala ceniti škodo ter mi je dobro in točno izplačala odškodnino, za kar ji izrekam javno zahvalo.

Podpisanci pa prav toplo priporočamo domačo solidno banko „Slavijo“ v zavarovanje.

Žerovnica, dné 26. junija 1899.

577 1-1

Marija Čop.

Anton Kržišnik s. r.,  
župan.

J. Čop s. r.,  
odbornik.

## Razpis služb.

Hranilno in posojilno društvo v Ptuj, registrovana zadruga, razpisuje s tem službo:

1. knjigovodje,
2. praktikanta, ozir. pomožnega uradnika.

Gledè prve službe se zahteva, da ima prosilec spričevala trgovinske akademije ali vsaj trgovinske šole, da je prosilec že dalj časa služboval pri kaki posojilnici ali hranilnici, ter da je vešč slovenskega jezika v besedi in pisavi.

Prva plača znaša letnih 1200 gl. in se služba lahko takoj nastopi. Gledè druge službe se zahteva, da je prosilec z dobrim uspehom zvršil trgovinsko šolo ali vsaj spodnjo gimnazijo, spodnjo realko ali obrtno šolo. Plača po dogovoru.

Obe službi sta razpisani

do dné 15. julija t. l.

ter se imajo prošnje s potrebnimi spričevali vred poslati ravnateljstvu zadruga.



## Izročitev obrta.

S pričujočim Vam naznanjam uljudno, da sem z današnjim dnevom izročil svojo pod trgovsko-sodniško vpisano tvrdko

**Julij Staré**

obstoječo tovarno za kis z aktivi vred svojemu sinu Juliju Staré-tu ml., ki jo bo nespremenjeno vodil nadalje.

Najtopleje se zahvaljujoč Vam za izkazano mi zaupanje Vas prosim, da blagovolite isto izkazati v jednaki meri tudi mojemu sinu.

Velespoštovanjem

**Julij Staré st.**

574 3-1

## Prevzetje obrta.

Z ozirom na poleg stoječo okrožnico mi je čast najuljudneje naznaniti, da bom od svojega očeta gosp. **Julija Staré-ta st.** z aktivi vred prevzeto tovarno za kis pod protokolirano tvrdko

**Julij Staré ml.**

nespremenjeno vodil nadalje.

Prosim, da tudi meni naklonite mojemu očetu izkazano zaupanje, ker se bom potrudil ohraniti je s skrbno izvršitvijo vseh naročil.

Velespoštovanjem

**Julij Staré ml.**

## Izurjene šivilje

575 2-1

sprejemajo se takoj za trajno delo

Francovo nabrežje 1, I. nadstropje.

## Trnkóczy-jev oblič za kurja očesa

102 10 8 (cena 35 kr.)

je najboljšo in najbolj gotovo sredstvo, da se urno in temeljito odpravijo kurja očesa, trda koža itd. Učinek **zajamčen!** Pristno le, če je vsacemu flastru vtisnjeno: »Frančiškova lekarna«. Dobiti je na Dunaju, V./2, Schönbrunnerstrasse 107 (kjer se izdeluje), v Ljubljani pa v lekarni gospoda Ubalda pl. Trnkóczy-ja, Mestni trg št. 4.

Po pošti franko, ako se 40 kr. pošlje v znakah.

Št. 22422.

## Razglas.

570 3-1

Na dan obletnice poroke Njene o. in kr. Visokosti gospé nadvojvodinje Marije Valerije razdeliti je vsled sklepa občinskega sveta deželnega stolnega mesta Ljubljane dvesto goldinarjev med petero ubozih vdov ljubljanskih.

Prošnje za podelitev teh podpor vložiti je do 24. julija t. l. pri magistratnem vložnem zapisniku.

Magistrat deželnega stolnega mesta Ljubljane,

dné 24. junija 1899.

Št. 16039.

## Prodajalna v najem!

572 3-1

Od 1. novembra 1899 naprej oddaja se v poslopji meščanske imovine v Ljubljani na voglu Lingarjevih ulic in Pogačarjevega trga prodajalnice v najem.

Pojasnila daje in ponudbe sprejema mestni komisariat ob navadnih uradnih urah.

Magistrat deželnega stolnega mesta Ljubljane,

dné 21. junija 1899.

Št. 213/pr.

## Razpis službe.

569 2-2

Mestni magistrat razpisuje vsled sklepa občinskega sveta z dné 22. t. m. pri mestni elektrarni in mestnem vodovodu novo ustanovljeno začasno službo

## skladiščnika

z letno plačo 600 gld.

Propisno kolekovane prošnje za to službo je vložiti pri podpisnem mestnem magistratu

do 10. julija t. l.

Pri oddaji te službe se bode oziralo le na prošilce, kateri so popolnoma zmožni slovenskega jezika v besedi in pisavi, in ki so zmožni sestavljati manje proračune in račune

Prednost se bode dala prošilcem, kateri so dovršili nižjo gimnazijo, nižjo realko ali kak drug zavod iste vrste.

Magistrat deželnega stolnega mesta Ljubljane,

dné 26. junija 1899.

Pozor



kolesarji!

Obče znana, jako trpežna

kolesa Styria št. V „ljudsko kolo“

prodajajo se zaradi različnih cen drugih vrst koles po jako znižanih tovarniških cenah pri

Franu Čudnu v Ljubljani

s čemur je sl. občinstvu dana prilika po ceni si pribaviti

**Styria št. V.**

399 19

Zastopnik tvrdke: Josip Polak.

Kupuje in prodaja vse zdolej zaznamovane efekte in druge vrednostne listine po dnevnem kurzu.

**BANKA Makso Veršec**  
v LJUBLJANI.

Srečke na mesečne obroke po 2, 3, 5, 10 goldinarjev. Giro-konto (hranilne vloge v tek. računu), obresti od dné do dné po 4 1/2 %.

Poštno-hranilnične položnice na razpolago.

## Dunajska borza.

Dné 28. junija.

Skupni državni dolg v notah	100 gld.	25 kr.
Skupni državni dolg v srebru	100	20
Avstrijska zlata renta 4%	119	65
Avstrijska krona renta 4%, 200 kron	100	25
Ogerska zlata renta 4%	119	30
Ogerska krona renta 4%, 200	96	45
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gld.	907	—
Kreditne delnice, 160 gld.	372	25
London vista	120	52 1/2
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj.	58	95
20 mark	11	78
20 frankov (napoleonidor)	9	56
Italijanski bankovci	44	62 1/2
C. kr. cekini	5	67

Dné 27. junija.

4% državne srečke l. 1854, 250 gld.	168 gld.	50 kr.
5% državne srečke l. 1860, 100 gld.	157	—
Državne srečke l. 1864, 100 gld.	194	75
4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron	98	20
Tisine srečke 4%, 100 gld.	137	25
Dunavske vravnave srečke 5%	129	25
Dunavsko vravnavo posojilo l. 1878	108	—
Posojilo goriškega mesta	112	—
4% kranjsko deželno posojilo	98	25
Zastavna pisma av. osr. zem.-kred. banke 4%	97	25
Priporitne obveznice državne železnice	210	75
južne železnice 3%	170	—
južne železnice 5%	121	75
dolenjskih železnic 4%	99	50

Kreditne srečke, 100 gld.	201 gld.	50 kr.
4% srečke dunav. parobr. družbe, 100 gld.	162	—
Avstrijskega rudečega križa srečke, 10 gld.	20	60
Rudolfove srečke, 10 gld.	28	—
Salmove srečke, 40 gld.	86	—
St. Genois srečke, 40 gld.	83	25
Waldsteinove srečke, 20 gld.	60	—
Ljubljanske srečke	23	75
Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	151	75
Akcije Ferdinandove sev. želez., 1000 gl. st. v.	3340	—
Akcije tržaškega Lloyda, 500 gld.	432	—
Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	70	—
Splošna avstrijska stavbinska družba	106	—
Montanska družba avstr. plan.	233	75
Trboveljska premogarska družba, 70 gld.	181	—
Papirnih rubljev 100	127	—

### Nakup in prodaja

vsakovrstnih državnih papirjev, srečk, denarjev itd. Zavarovanja za zgube pri žrebanjih, pri izžrebanju najmanjšega dobitka. — Promese za vsako žrebanje. Kulantna izvršitev naročil na borzi.

### Menjarnična delniška družba

**„MERCUR“**  
I., Wollzeile 10 in 13, Dunaj, I., Strobelgasse 2.

Pojasnila v vseh gospodarskih in finančnih stvareh potem o kursnih vrednostih vseh spekulacijskih vrednostnih papirjev in vestni sveti za dosego kolikor je mogoče visocega obrestovanja pri popolni varnosti

naloženih glavnice.